

דבר העורך

פת במלח תאכל

מלח ומים: למדנו מדברי חז"ל, את חשיבות אכילת פת עם מלח ושתיית מים, כמבואר בגמ' (ברכות דף מ.) אחר כל אכילתך אכול מלח, ואחר כל שתייתך שתה מים, ואי אתה נזוק. אכל כל מאכל ולא אכל מלח, שתה כל משקין ולא שתה מים, ביום ידאג מריח הפה, ובליילה ידאג מפני אסכרה.

וכך נפסק בשו"ע ובמשנ"ב (סימן קע סעיף כב, סימן קעט סעיף ו) האוכל מאכל שלא היה בו מלח, יאכל מעט מלח לאחריו; והשונה משקה שאין בו מים, ישתה מעט מים אחריו. ואם לא עשה כן - ביום יחשוש לריח הפה, ובליילה לא יאסכרה. אולם בזמננו אין נוהגים להקפיד בכך, מפני שבכל המאכלים מעורב מלח ובכל המשקים מים, וגם משום שנשתנו הטבעים.

עוד מבואר בגמ' (ברכות דף מד.) כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה.

מה שנאמר במשנה (אבות פרק ו משנה ד) כך היא דרכה של תורה "פת במלח תאכל" ומים במשורה תשתה, אינו עוסק במנהג לטבול את פת 'המוציא' במלח, אלא במידת ההסתפקות במועט כדי לזכות לכתרה של תורה, לאכול פת פשוטה עם מעט מלח.

גם לגבי פת שחרית, אומרת הגמ' (בבא קמא דף צב: בבא מציעא קז:) וברך את לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתן של מים, מכאן ואילך וְהִסְתֵּרְתִּי מִחֻלָּה מִקֶּרֶךְ.

נמצא, שהמלח בסעודה נזכר בדברי חז"ל בכמה עניינים: לכבוד הברכה, להטעמת הפת, כמו מזבח, ברית מלח, שמירה מפורענות, ואף לשמירת הבריאות. אין מדובר בהנהגה טובה בעלמא, אלא בכמה טעמים שהוזכרו בדברי חז"ל והפוסקים.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'טבילת הפת במלח'

על פל קרבנך תקריב מלח

פרוסת המוציא: בגיליון שלפנינו יתבאר אם יש חיוב להניח מלח על השולחן ולטבול את פרוסת 'המוציא' במלח? כמה פעמים יש לטבול את הפת, וכיצד ינהג כשאין לפניו מלח? ומה טעם הדבר?

1. מלח או לפתן

כבוד הברכה: מבואר בגמרא (ברכות דף מ.) אין הבצוע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן (כל דבר הנאכל עם הפת) לפני כל אחד מהמסובים.

טעם הדבר הוא כדי שפרוסת הברכה תיאכל בטעם משום כבוד הברכה, וכן כדי שלא יצטרך להפסיק לאחר הברכה בהמתנה למלח או לפתן.

רבא בר שמואל אקלע לבית ריש גלותא. הביאו לפניו פת, ובצע עליה מיד, בלא להמתין למלח או לפתן. תמחו עליו: וכי חזר בו מר משיטתו? השיב

להם: "לית דין צריך בשש". מפרש רש"י (ד"ה בשש): "בשש" פירושו עיכוב, מלשון "בושש רכבו" (שופטים פרק ה פסוק כח), כלומר, פת נקייה ומשובחת אינה צריכה להמתין, וניתן לבצוע עליה מיד.

וכתבו התוספות (ד"ה הבא מלח), שכיום אין רגילים להביא מלח או לפתן לשולחן, משום שהפת שלנו חשובה ומשובחת, ולכן דינה כפת שעליה נאמר "לית דין צריך בשש", שאינה צריכה להמתין למלח או לפתן. אולם רבי מנחם היה מקפיד מאוד להביא מלח על השולחן, על פי המדרש (הרבה ראשונים הביאו את המדרש אבל מקור דברי המדרש לא מצאתי, שפתי

הודעת מערכת:

בשלושת השבועות הקרובים לא יופיע גיליון

הגיליון הבא יופיע אי"ה

ביום ג' פרשת כי תצא ה' אלול תשפ"ו

וקו"ה יחליפו כח

המשנ"ב, גם כיום יש לדאוג שלפני כל המסובים יהיה מלח או לפתן קודם הברכה, ואילו לדעת הכף החיים בשם היד אהרן, די בכך שהבוצע בלבד יטביל את פרוסתו במלח.

4. אופנים שאין חיוב מלח

פת נקייה: מבואר באור זרוע (חלק א סימן קמא, הובא בדרכי משה), שאם הפת נקייה אין צריך מלח, והוסיף השער הציון (ס"ק כג) בפת נקייה, אף מי שאינו רגיל לאוכלה בלי לפתן - בטלה דעתו.

וכן כתב המרדכי (ברכות רמז קל), ורבינו חננאל שבני אשכנז לא היו רגילים להביא מלח או לפתן, משום שפתם חשובה ומתובלת, והרי היא בכלל "לית דין צריך בשש", כלומר שהיא פת נקייה ואינה צריכה לפתן.

פת מתובלת וחריבה: כתב הרמב"ם (הלכות ברכות פרק ז הלכה ג), שאין לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד, אלא אם כן נתכוונו לאכול פת חריבה.

ופסק השולחן ערוך (סעיף ה), שאם הפת נקייה, או מתובלת במלח או בתבלין כפת שלנו, או שנתכוון לאכול פת חריבה - אינו צריך להמתין. וביאר המשנה ברורה (ס"ק כח-כט), שבאופנים אלו אין חסרון בכבוד הברכה כי אין בדעתו לאכול בסעודה זו מלח ותבלין, ואין חשש הפסק שהרי לא יפסיק לבקש מלח ותבלין, ומכל מקום אם רוצה להמתין שיביאו מלח או תבלין - רשאי, ואין לחוש להפסק בין נטילה להמוציא, מפני שהוא צורך

הסעודה.

5. מלח על השולחן

דומה למזבח: כתב הרמ"א בשם השבלי הלקט (סימן קמא, הובא בבית יוסף), למרות שכתב השו"ע שפת נקייה או מתובלת אין חובה להביא מלח, מכל מקום מצוה להניח מלח על השולחן קודם הבציעה, לפי שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, שנאמר (ויקרא פרק ב פסוק יג) עַל כָּל קֶרֶבֶן תִּקְרֶיב מֶלַח, וכשם שבזמן בית המקדש המזבח היה מכפר על האדם, כך בזמן הזה שולחנו של אדם, כשהוא נותן מלחמו לדל, מכפר עליו, שנאמר (יחזקאל פרק מא פסוק כב) וַיִּדְבֹּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלֶחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וָאֵף הָאֲכִילָה לִשְׁם בְּרִיאוֹת וַחֲזִיקוּן הַגּוֹף לַעֲבֹדָתָהּ נִחְשַׁבְתָּ כְּקָרְבָן (משנ"ב ס"ק ל-לב).

ועוד שהמלח מגן מן הפורענות (תוס' והגהות אשרי פרק כיצד מברכין). כמבואר במדרש, שכאשר המסובים ממתנים זה לזה עד שיטלו ידיהם, השטן מקטרג עליהם, וברית המלח מגינה עליהם.

חכמים), שכאשר ישראל יושבים וממתנים זה לזה לנטילת ידיים, והם בלא מצוות - השטן מקטרג עליהם, וברית המלח מגינה עליהם.

2. מלח לפניו בשעת ברכה

שני טעמים: נפסק בשו"ע (סימן קסז סעיף ה), ובמשנ"ב (ס"ק כז, לב, לג, שער הציון כא), ימתין מלברך ולבצוע עד שיביאו לפניו מלח או לפתן, ושני טעמים בדבר, לדעת שו"ע הרב (סעיף ח) יש בזה כבוד הברכה שפת הבציעה תאכל בטעם, ולדעת הגר"א והבה"ג כדי שלא יצטרך לבקשם בין הברכה לאכילה, ואע"פ שמותר להמתין ככהאי גוונא, מכל מקום אין זה לכתחילה. ואף אם הבאתם תתעכב מעט, נכון להמתין קודם הברכה. ואם כבר בירך, ימתין מעט עד שיביאו לפניו מלח או לפתן.

וראה בש"ך על התורה (פרשת ויקרא) שכתב כמה טעמים לטבילת פת המוציא במלח.

ודייק הגר"צ ובר שליט"א (בשיעורים על סימן קסז),

שלגבי אדם שבירך ולא היה לפניו מלח, כתב המשנ"ב (ס"ק כה, כז) שצריך להמתין קצת קודם האכילה עד שיביאו לפניו מלח. ואילו לגבי הפסק בין הנטילה לברכה, מבואר במשנ"ב (ס"ק כט) שיכול להמתין עד שיביאו לו מלח או תבלין, ומשמע שאפילו זמן מרובה יותר, משום שהפסק זה קל יותר. ונראה שאין טעם ההיתר משום שהפסק אינו אלא כשהוא מסיח דעתו מן האכילה, אבל כשמפסיק לצורך האכילה אין זה היסח הדעת כלל.

והעיד הגר"ל שטיינמן זצ"ל (אעלה בתמר עמוד עח), שהגרי"ז מבריסק זצ"ל לא המתין למלח אלא בירך מיד "המוציא", וביאר שם את טעמו.

3. סעודה גדולה

שומע כעונה: משמעות הגמ' (ברכות דף מ) וכך מבואר במשנ"ב (ס"ק כו), שכאשר המסובים יוצאים בברכת הבצוע, עליו להמתין מלברך עד שיביאו מלח או לפתן לפניו כולם, כדי שיוכלו לטעום מיד לאחר הברכה.

אולם לדעת הכף החיים (ס"ק לה) בשם היד אהרן, כל זה בזמן הגמרא, שהיו אוכלים על שולחנות נפרדים, אבל בזמן הזה שכולם אוכלים על שולחן אחד, די שיהיה מלח לפני המברך בלבד. ובפרט שכיום יש מלח בפת, והטבילת פרוסת המוציא במלח היא בעיקר על פי הקבלה.

נמצא שנחלקו האחרונים כיצד לנהוג בזמננו: לדעת

הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל היה טועם תחילה מעט מן הפת, ורק לאחר מכן מטבילה במלח. טעמו, שחשש להפסק כשיטת רש"י בעירובין, הסובר שגם מעשה בעלמא נחשב להפסק. ומאחר שבזמננו אין חיוב להטביל את הפת במלח, העדיף תחילה לטעום בלא מלח, ולאחר מכן הטביל את הפת כדי לצאת גם ידי דעת המקובלים (עדות תלמידו הגר"ר אלחנן פרץ שליט"א מסביב לשולחן קובץ מא' תשע"ח ב, גיליון 707 המלח בהלכה).

עוד הורה **הגר"ח קנייבסקי זצ"ל** (מאיר עוז חלק ז עמוד 408), שאין חיוב דווקא להטביל במלח, ואף אם מניח את המלח על הפת יוצא ידי חובתו, והוכיח כן מדברי **הגמרא** (מנחות דף כא:) לגבי מלח הקרבנות, שדורשים את **הפסוק** (יחזקאל פרק מג פסוק כד) **וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי ה' וְהִשְׁלַיְכֶם הַפֶּה־נִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהִעֲלֹוּ אוֹתָם עֹלָה לַה'.**

7. טבילה בשאר דברים

להטעים את הפת: כתב **הלבוש**, אף שבמזבח היה דוקא מלח, בפת אפשר להטעים גם בשאר לפתן, משום דגבי מזבח היו הקרבנות בשר, ואין דבר שמטעים הבשר יותר מן המלח, אבל פרוסת הבציעה היא לחם וכל שאר מיני לפתן מטעימים אותו כמו המלח לבשר. וכן מבואר ב**גמ'** ונפסק **בשולחן ערוך**, שיביא לפניו "מלח או לפת" (ופירש רש"י: כל דבר הנאכל עם הפת).

וחדש **בתשובות והנהגות** (כרך ד סימן נ, כרך ה סימן סב), שמלבד הטבילה במלח שנהגו משום על קל קְרַנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח, יש מצוה להטעים את פרוסת המוציא גם בלפתן, כגון בגינה, סלט או ממרח, שזהו עיקר טעם הגמרא, שתאה פרוסת הברכה נאכלת בטעם. ומדייק כדבריו מדברי **שולחן ערוך הרב** (סימן קסז סעיף ח), שצריך להטעים את הפרוסה במלח או בתבלין משום כבוד הברכה, והוסיף שיטעים דוקא בדבר שנועד להטעים את הפת, ולא בדבר שאוכל את הפת עם דגים או ירקות שהם מאכל בפני עצמם.

ומובא **בארחות רבינו** (חלק א עמוד רנ), **שהג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל** פעמים היה מטביל בחרין, כאשר לא היה מלח על השולחן.

ובכף החיים (ס"ק לז) הביא בשם **היפה ללב**, שאם אין לו מלח יטביל בסוכר, אך לדעת המקובלים יש ענין דוקא במלח. ואם אין לו מלח כלל - יטביל את פרוסת המוציא בפת אחרת, שכן לחם אותיות מלח.

ברית מלח: נאמר (ויקרא ב, יג) בקרבנות "וְלֹא תִשְׁבֹּת מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ". ופירש **רש"י**, שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במלח (שהוא מתולדות המים) ובניסוך המים. ולכן מניחים מלח על השולחן הדומה למזבח. וכן **נאמר** (במדבר יח, יט) בכהונה: **"בְּרִית קָלַח עֹלָם הוּא"** ופירש **רש"י**, שהמלח מתקיים לעולם ומקיים אחרים, והוא כינוי לברית נצחית.

על פי קבלה: כתב **המשנ"ב** (ס"ק לג) בשם **המקובלים** לטבול את פרוסת המוציא במלח שלוש פעמים, וראה **בכף החיים** (ס"ק לז) שהאריך בטעם הדבר על פי תורת הסוד. וכן נהג **הגר"ח קנייבסקי זצ"ל** (אלא עמוד עו) לטבול את הפת במלח שלוש פעמים.

וכתב **בכף החיים** (ס"ק מ) בשם **החסד לאלפים** שהמצוה להביא מלח על השלחן מוטלת על הנשים, וידוע שאשטו של לוט היתה נציב מלח על אשר לא רצתה להביא מלח על השלחן. וסיים שצריך להשאיר את המלח על השלחן עד אחר ברכת המזון.

המקובל הגה"צ דניאל פריש זצ"ל (עדות באי ביתו לרבני הילכתא) היה נוהג להשאיר על השולחן במשך כל השבת את היין, החלות והמלח, והזהיר שלא לסלק מהשולחן דברים אלו כל יום השבת. דורשי רשומות היו אומרים, "מלח" בגימטריה ע"ח (78), כנגד ג' פעמים שם הוי"ה שהוא גם בגימטריה ע"ח (78), ולכן על פי הקבלה טוב להטביל את הפת במלח שלוש פעמים.

6. טבילה או הנחה?

פת שלנו: כתב **השואל בשלמת חיים** (סימן שכו), כיון שהשולחן נמשל למזבח, וכשם שבקרבן נתנו את המלח על הקרבן ולא הסתפקו בהנחתו על המזבח, כך גם בפת מצוה להטבילה במלח ולא די להניח מלח על השולחן.

וכן משמע מלשון **הלבוש**, שכתב שיביאו מלח "להטעים הלחם", כשם שהמלח בא להטעים הבשר שלא יחא תפל בלי טעם, לכך אנו מטעימין גם כן פרוסת הבציעה לברכה. אמנם דבריו נאמרו בפת שאינה מתובלת, אך **הרמ"א** כתב כן גם בפת שלנו. וכן כתב **בכף החיים** (ס"ק מג), שלפי המקובלים אין די בהנחת מלח על השולחן, אלא צריך להטביל בו את הפת.

ולענין זמן ההטבילה, היה מקום לומר שבפת שלנו יטביל קודם הברכה כדי שלא יהיה הפסק, אולם **הגר"ח קנייבסקי זצ"ל** (אריה שאג עמוד תעג) העיד שהמנהג להטביל לאחר ברכת המוציא.

8. טבילת חלה בדבש ומלח

ראש השנה: ברמ"א (סימן תקפג) לא מזכיר המנהג לטבול את החלה בדבש (אלא רק המנהג לאכול תפוח בדבש), אך **המשנה ברורה** (ס"ק ג) כן מביא את המנהג - "ויש נוהגים לטבל המוציא בדבש". ואכן, המנהג הנפוץ הוא לטבול בדבש גם את התפוח וגם את החלה.

כעת מתעוררת השאלה, כיצד ינהג בראש השנה - האם יטבול את הפת בדבש בלבד, בדבש ובמלח, או שמא די שהמלח יהיה מונח על השולחן?

למעשה, יש מנהגים שונים בדבר, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

השיב **הג"ר יוסף חיים זוננפלד זצ"ל** (שלמת חיים סימן שכו) שהוא נוהג לטבול תחילה בדבש ולטעום, ולאחר מכן טובל במלח את הצד השני של הפת, כדי להזכיר ברית מלח. מנהג **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה הלכות ראש השנה פרק א ארחות הלכה הערה 77) היה לטבול רק בדבש, אך להניח מלח על השולחן.

מנהג **החזון איש והקהילות יעקב** (ארחות רבינו מהדורה חדשה חלק ב עמוד רטז) היה לטבול רק בדבש, ולא היו מניחים כלל מלח על השולחן. והג"ר **קניבסקי זצ"ל** (אלא עמוד קצג) היה מטביל ג' פעמים בדבש.

ובכף החיים (ס"ק ד) הביא שיש שנהגו לטבול בראש השנה בסוכר, אך לדעת המקובלים יש לטבול תחילה במלח ואחר כך בסוכר. אבל לא יטבל בדבש בלבד, בלתי מלח תחילה; כי טיבול פרוסת המוציא במלח, הוא למתק הגבורות ואינו מן הראוי לבטל זה בשום סעודה.

9. טבילת מצה במלח

חג המצות: כיצד ינהג בליל הסדר ובשאר ימי הפסח - האם יטבול את המצה במלח, האם די שהמלח יהיה מונח על השולחן, או שאין צורך כלל במלח?

למעשה, יש מנהגים שונים בדבר, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

נחלקו הפוסקים אם יש לטבול את המצה במלח בליל הסדר. **השולחן ערוך** (סימן תעה סעיף א) פסק, שלאחר ברכת 'המוציא' ועל אכילת מצה יטביל את המצה במלח, כשם שנוהגים בכל השנה. אולם **הרמ"א** הגיה שאין המנהג לטבול בלילה הראשון, משום ש"פת

נקייה אינה צריכה מלח", והוא הדין בשני הלילות בחוץ לארץ (ערוך השולחן; משנה ברורה ס"ק ה).

נאמרו כמה טעמים למנהג שלא לטבול:

א. המצה היא פת נקייה ואינה צריכה מלח (רמ"א, ביאור הגר"א).

ב. כך ניכר יותר שהיא "לחם עוני" (לבוש, משנה ברורה ס"ק ד), אף שיש שהקשו, שהרי מצינו **בגמ'** (ברכות דף ב:): שדרך העני לטבול פתו במלח. וכפי שאמרו **באבות** (פרק ו משנה ד) "פת במלח תאכל" (ערוך השולחן).

ג. משום חיוב מצות מצה, שלא לערב בה טעם אחר (מהרי"ל, ערוך השולחן, שו"ע הרב).

ד. יש שביארו שבליל שימורים אין צורך בהגנה מן הפורענות "ברית מלח" (לקט יושר), ויתכן שמטעם זה נהג **הג"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו חלק ב עמוד קעג) שלא להניח מלח כלל על השולחן בליל הסדר.

לעומת זאת, רבים נהגו לטבול במלח כדעת השולחן ערוך, וכן כתב **הבן איש חי**

(שנה א פרשת צו סעיף לד) לטבול ג' פעמים את המצה במלח.

וכתב **בכף החיים** (סימן תעה ס"ק יב-יד), שלדעת **האר"י ז"ל** אף פת נקייה טעונה טבילה במלח, כדי למתק את הגבורות. ולכן הרוצה לצאת ידי כל השיטות, יטביל את המצה במלח בכוונה זו, ולאחר מכן ינער את המלח ויאכלנה בלא מלח, ובכך יצא גם די המחמירים שלא לאכול מצה עם מלח.

ולדעת **הגר"מ סירוטה שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), למעשה טבילת פרוסת המוציא במלח היא בגדר "קרוב לחיוב". בשאר ימי הפסח מטבילים את המצה במלח, חוץ מליל הסדר. ובראש השנה מטבילים את החלה בדבש ולא במלח, אך מניחים מלח על השולחן.

**הגיליון הוקדש לעילוי נשמת
האשה הצדקנית והחסודה
מרת חנה שפרה בת הר"ר אברהם אלחנן לוי
ע"ה
נלב"ע בשיבה טובה י"א אב תשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.**

גוף נקי לתפילין ותפילה וברכות

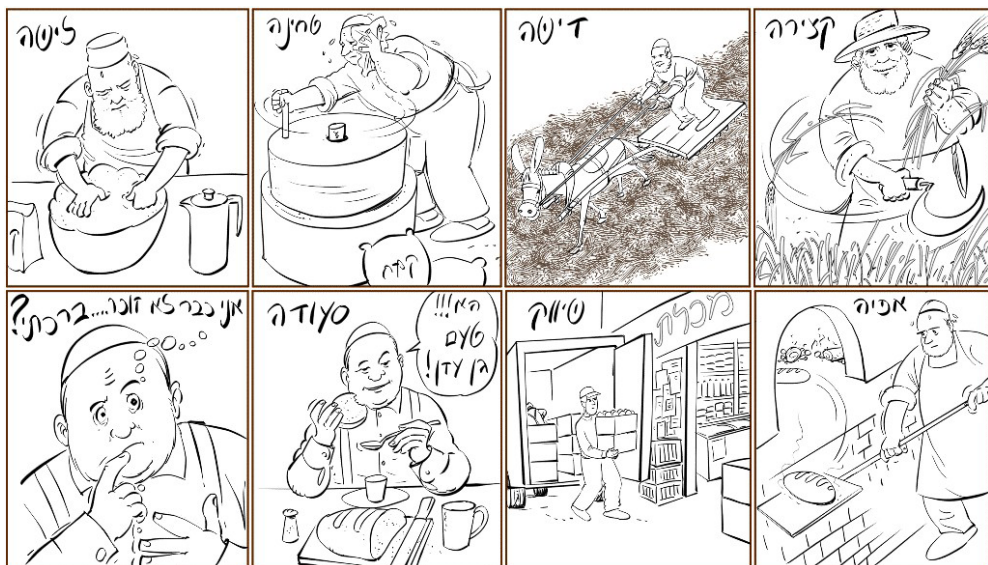
הבהרה מאת הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, מחבר ספר "שערי הברכה":

8. 'אשר יצר' בין נטילת ידיים ל'המוציא'
שאלה שלישית: אדם נטל ידיו למסעדה, ולאחר הנטילה, קודם שבידו 'המוציא', נצרך לנקביו. כיצד ינהג?
האם בדרך תחילה 'המוציא' ואכל מעט כדי שלא להפסיק בין הנטילה למסעדה, ולאחר מכן ילך לבית הכסא, או שמא עליו להימנע תחילה כדי לברך ולאכול בגוף נקי?
ואם נבליז להימנע תחילה - האם נטילה הראשונה בטלה, כיון שעדיין לא אכל פת, וצריך לחזור וליטול בברכה, או שמא די בנטילה נוספת בלא ברכה? והאם יש חיילוק בין הוצרך לגדולים לבין הוצרך לקטנים?
לדעת הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא, שערי הברכה פרק א הערה קנב), דין גוף נקי מצונו בתפילה ובתפילין, ולא בשאר ברכות. אולם אם עד לאחר 'המוציא' יהיה חשש של איסור 'בל תשקצו', מותר ואף חייב להפסיק בין הנטילה ל'המוציא' וליפנות.
עוד יש להסתפק במי שנטל ידיו, ולאחר הנטילה, קודם ברכת 'המוציא', נגע במגעליו, יתכן שכל מה שאינו חוזר ונטול בברכה כשנמטמו ידיו נאמר דווקא באמצע הסעודה, שכבר התחייב בנטילה, אבל כאן, שעדיין לא התחיל את הסעודה, שמה בטלה נטילתו ועליו לחזור וליטול בברכה.
ומבואר בריטב"א (חולין דף קו:), שמי שנטל ידיו ולאחר מכן נמלך שלא לאכול, אין ברכוהו לבטלה, משום שבשעת הנטילה עשה כדין, ומשמע שאין חוקף הנטילה תלוי ודוקא בכך שהסעודה יצאה לפועל, ומכל מקום, משום ספק ברכות להקל, נראה שלא יחזור לברך.
ולדעת הג"ר צבי ובר שליט"א והג"ר מאיר סירוטה שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא), דין כיון היוצא לבית הכסא באמצע הסעודה: לדעת המשגיב יחזור וליטול בברכה, ולדעת החזו"א יטול בלא ברכה.

בעקבות הדברים שהובאו בשמי בגיליון הקודם (מס' 524), על כך שדין "גוף נקי" שייך לתפילין ואינו שייך בשאר ברכות, הנני להבהיר את הדברים.
עיקר דין "גוף נקי", המבואר בגמרא (שבת דף מט.), שהגוף צריך להיות נקי לגמרי, נאמר לגבי תפילין בלבד, וכדברי רבי ינאי: "תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים", וביארו אב"י ורבא שהכוונה שלא יפיח בהן ושלל יישן בהן. זהו דין מיוחד שנאמר בתפילין.

אולם אדם הנצרך לנקביו עד שאינו יכול להעמיד עצמו שיעור פרסה, אסור לא רק בהנחת תפילין, אלא גם בתפילה ובכל הברכות, ואף עובר משום "בל תשקצו". נמצא, שכאשר אדם נצרך לנקביו רק מעט, רשאי הוא להתפלל ולברך, אף שאסור לו להניח תפילין, משום שתפילין טעונים "גוף נקי". אבל כאשר הוא נצרך לנקביו ממש, באופן שעובר משום "בל תשקצו", אסור לו גם להתפלל וגם לברך עד שיתפנה.

ומטעם זה, מי שחושש שאם ימתין עד שיהיה לו "גוף נקי" להנחת תפילין יעבור זמן קריאת שמע, יקרא קריאת שמע עם ברכותיה בלא תפילין, ולאחר מכן, כשיוכל להניח תפילין בגוף נקי במשך היום, יניחן. דין זה שונה מתפילה, שבה האדם עומד לפני המלך, וגנאי גדול הוא להפחית. מה שאין כן בקריאת שמע, שאינה בגדר עמידה לפני המלך, אלא קיום מצות השי"ת, עיין בשו"ע (סימן פ סעיף א) ובמשגיב"ב (ס"ק ג).

משיב כהלכה

שאלה: מהו סדר וגדר חיוב זימון קודם ברכת המזון?

האם חיוב הזימון - מן התורה או מדרבנן, ומה הנפקא מינה בכך? כיצד הוא סדר הזימון בשלושה ובעשרה? האם עונים "אמן" לאחר הזימון? וכיצד ינהג מי שלא

אכל עם המסובים?

מקורות: גמ'

(ברכות דף מה.) טור

(סימן קפח.) שו"ע

ומשנ"ב (סימנים

קצב, קצח.) לבוש

(סימן קצט סעיף ח.)

חזון איש (סימן לא

ס"ק א.)

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שעות 4
- עמדות 'דברים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת האשה הצדקנית

מרת לאה רחל ב"ר מרדכי יואל ויס ע"ה

נלב"ע כ' תמוז תשפ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

דינים העולים

א. פת במלח: מצוה להביא מלח או לפתן לפני ברכת המוציא, כדי שפרוסת הברכה תאכל בטעם, וכדי שלא יצטרך להפסיק לאחר הברכה. ואם אין לפניו מלח, יכול להמתין בין הנטילה להמוציא עד שיביאוהו, ואם כבר בירך - ימתין קצת קודם האכילה עד שיביאו לפניו מלח או לפתן.

ב. בזמננו: אם הפת נקייה, או מתובלת במלח או בתבלין כפת שלנו, או שנתכוון לאכול פת חריבה - אינו צריך להמתין. ואם רוצה להמתין קודם הברכה עד שיביאו לפניו מלח או תבלין - הרשות בידו.

ג. קרקבן: למרות שבזמננו אין חיוב להטביל במלח, מכל מקום מצוה להניח מלח על השולחן קודם הבציעה, שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, וברית המלח מגינה מן הפורענות. ויש אומרים שמצוה גם להטביל את הפת במלח ולא די בהנחת המלח על השולחן. מנהג המקובלים לטבול את פרוסת המוציא במלח ג' פעמים.

ד. מנהגים: אף שבמזבח היה דוקא מלח, אפשר להטעים את הפת גם בשאר מיני לפת. ואם אין לו מלח, יטביל בלפתן, ולדעת המקובלים צריך דווקא מלח, וכתב בכף החיים שאם אין לו מלח יטביל בפת אחרת.

ה. חלה בדבש: בראש השנה יש מנהגים שונים: יש טובלים בדבש בלבד, יש שמוסיפים גם מלח, ויש טובלים בדבש ומניחים את המלח על השולחן. ולדעת המקובלים טובלים תחילה במלח ואחר כך בדבש.

ו. מצה במלח: לבלי הסדר נחלקו הפוסקים אם טובלים את המצה במלח, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

נושא הגיליון הבא:

'זימון כהלכה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

בעז"ה בחודש אלול יופיע סדרת גיליונות בנושא "זימון כהלכה". נשמח לקבל מראי מקומות, הערות, חידושים, שאלות ותשובות, הנהגות ובידורים בנושא, להגדיל תורה ולהאדירה. דברים נבחרים יפורסמו בעזרת ה' בגיליונות ככל שיתאפשר.

הילכתא

גיליון שבועי עומק הפשוט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בידורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...